

Nijmegenaren en klimaatadaptatie

Peiling stadspanel 2023

Augustus 2023

Opgesteld door: K.W. Pruijsen, Bureau Strategie en Onderzoek, gemeente Nijmegen

Samenvatting

Onder klimaatadaptatie verstaan we aanpassingen waarbij we proberen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen of te profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. Middels een peiling onder ruim 1.900 stadspanelleden laten we het perspectief van burgers zien:

1. Attitude en gedrag rond klimaatadaptatie;
2. Gewenste rol van de gemeente;
3. Gemeentelijke instrumenten en keuzemogelijkheden;
4. Informatiebehoeften.

Klimaatverandering: besef, gevoel en overlast

Een aanzienlijke meerderheid van 95% van het Nijmeegs stadspanel is zich bewust van het veranderende klimaat. Bijna 8 van de 10 panelleden (77%) is van mening dat er meer aandacht nodig is in Nijmegen voor het omgaan met klimaatveranderingen. Zorgen over klimaateffecten zijn er vooral rond warmte en droogte. Bijna 7 van de 10 panelleden (66%) heeft zorgen over warmteproblemen in Nijmegen, zo'n 6 van de 10 (64%) over droogte in Nijmegen. Ruim de helft (opgeteld 54%) maakt zich zorgen over waterproblemen in Nijmegen.

Ook overlastervaringen spitsten zich toe op warmte en droogte:

- Ruim de helft (55%) ervaart geregeld overlast van warmte in en om de woning;
- Ruim 4 van de 10 panelleden (44%) heeft geregeld overlast van droogte rond de woning of in de woonbuurt;
- Bijna 14% ondervindt geregeld wateroverlast in en om woning of in woonbuurt.

Attitude en eigen maatregelen

Voor het gemeentelijk beleid is onder meer de (naar verhouding kleine) afzijdige groep interessant:

- Ruim 6% is niet zo bezig met klimaatverandering, bijna 5% vindt klimaatverandering niet (zo) erg;
- Zo'n 6% merkt (te) weinig van klimaatverandering;
- Bijna 8 van de 10 panelleden (79%) voelt zich verantwoordelijk voor het omgaan met klimaatverandering, zo'n 8% voelt zich hier niet verantwoordelijk voor.

Handelingsperspectief in en om woning:

- De meeste maatregelen of mogelijkheden voor burgers in het omgaan met hitte, wateroverlast of droogte (zoals weghalen van tegels bij de woning) zijn behoorlijk bekend (meestal bij rond de 80% van het stadspanel).
- Opvallend is een relatief grote interesse in de wat onbekendere mogelijkheden als een terugslagklep in het huisriool (58% heeft interesse), sedumdak (38%), geveltuin (34%) of koelfunctie van een warmtepomp (37%).
- Ook is er behoorlijk interesse in het opvangen van regenwater in een regenton (bij 28%) en het afkoppelen van de regenpijp (31%).
- Inmiddels overweegt 34% van de huishouders een airco (cijfer 2021).
- Een relatief kleine groep heeft belangstelling voor het weghalen van bestrating bij de woning (12%) of het toevoegen van planten, bomen en water in tuin of op balkon (12%). Er zijn uiteraard ook panelleden waar dit geen opties zijn vanwege het woningentype.

Rol gemeente bij klimaatmaatregelen in woningen en tuinen

De meeste steun is er voor het stimuleren van inwoners om maatregelen te nemen (82% van het stadspanel kiest hier voor). Van 40% mag de gemeente inwoners of verhuurders dwingen tot bepaalde maatregelen. Ruim 7% geeft aan dat de gemeente zich helemaal niet moet bemoeien met bestaande woningen en tuinen. Er zijn ook suggesties gedaan, vooral genoemd zijn:

- Zelf het goede voorbeeld geven: meer wateropvang, minder maaien, groene parkeerplaatsen;
- Sociale - en particuliere verhuurders dwingen of stimuleren tot maatregelen of om huurders te faciliteren;
- Aanvullende (lokale) eisen stellen aan nieuwbouw.

Vooraf het toevoegen van openbaar groen wordt gezien als belangrijkste maatregel rond droogte, warmte- en wateroverlast: meer openbaar groen om de omgeving te koelen (door 51% genoemd) en - om water vast te houden (door 31% genoemd). Daarnaast springen het maken van afspraken rond bouwprojecten om in te spelen op warmte, droogte of wateroverlast en het opvangen en laten wegzakken in de grond van regenwater in het oog.

De prioriteiten van panelleden t.a.v. bepaalde keuzes lijken een steun in de rug voor klimaatadaptatie. Rond het inrichten van de openbare ruimte wordt vooral gekozen voor groen, natuurlijk - en hoog gras, biodiversiteit en half-verharde parkeerplaatsen. Over verharde of juist onverharde voetpaden zijn de meningen meer verdeeld.

Informatiebehoeften

Een groot deel van het panel (68%) heeft nadere informatiebehoeften rond klimaatadaptatie. Daarbij zijn een digitale nieuwsbrief, huis-aan-huisblad en gemeentelijke website de informatiekanalen van voorkeur.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
Achtergronden onderzoek	5
1. Klimaatverandering: besef, gevoel en overlast	6
2. Attitude en eigen maatregelen	8
3. Passende rol gemeente	11

Achtergronden onderzoek

We staan voor de uitdaging om Nijmegen voor te bereiden op het veranderende klimaat. Dit betekent dat de gemeente de komende jaren aanpassingen gaat doen in de openbare ruimte. Een groot deel van de stad is echter particulier bezit. Om de Nijmeegse klimaatdoelen te halen zijn ook daar aanpassingen nodig. Denk hierbij aan het vergroenen van stenige tuinen, aanbrengen van extra zonwering of het afkoppelen van regenpijpen. Dit onderzoek gaat over het omgaan met klimaatveranderingen door inwoners van Nijmegen.

Doel onderzoek/probleemstelling

Het opgaveteam klimaatadaptatie werkt in 2023 aan de afronding van een klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda. Naast gesprekken met stakeholders vormt onderzoek een passende manier om inwoners hierin mee te nemen.

Onder klimaatadaptatie verstaan we aanpassingen waarbij we proberen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen of te profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. Het onderzoek is gericht op het perspectief van burgers:

1. Attitude en gedrag rond klimaatadaptatie;
2. Gewenste rol van de gemeente;
3. Gemeentelijke instrumenten en keuzemogelijkheden;
4. Informatiebehoeften.

De vraagthema's die hier mee samenhangen:

- Bewustzijn en eventuele zorgen over klimaatverandering;
- Aandacht voor klimaatadaptatie in Nijmegen;
- Ervaren gevolgen en/of overlast (incl. gevoel/emotie);
- Medeverantwoordelijkheid adaptatie;
- Eigen maatregelen;
- Passende rol gemeente i.r.t. particulier eigendom;
- Goede gemeentelijke instrumenten;
- Dilemma's vanwege schaarse ruimte;
- Informatiebehoefte, voorkeur informatiekkanalen.

Onderzoeksopzet en respons

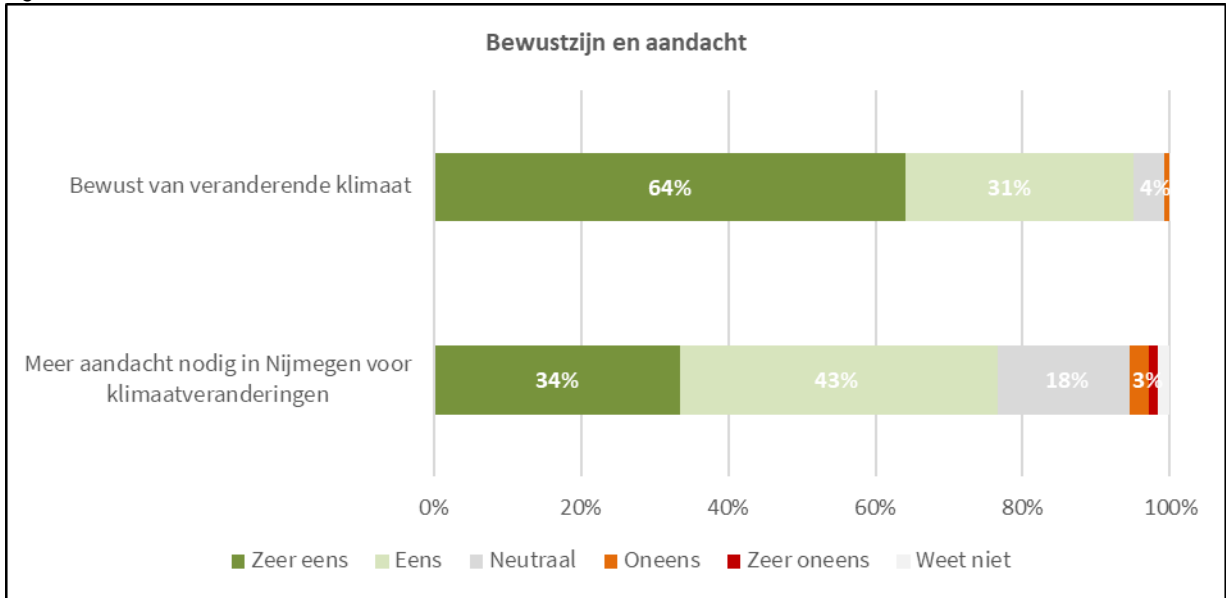
Om de hierboven genoemde onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden verrichtten we veldwerk in de vorm van een stadspanelpeiling, we benaderden 3.797 panelleden. Een veldwerkperiode van ruim twee weken (juli 2023) leidde tot een respons van 1.911 panelleden, met 50% respons een bovengemiddeld resultaat. Dat is voldoende om bruikbare uitspraken vanuit het stadspanel op stadsniveau te doen, en om deelgroepen of deelgebieden te onderscheiden.

Informatie over eigen maatregelen en eventuele belemmeringen daarbij ontleen we aan een eerder panelonderzoek uit 2021. Destijds is hier uitgebreid naar gevraagd, de informatie is voldoende actueel.

1. Klimaatverandering: besef, gevoel en overlast

Hoe is het binnen het Nijmeegs stadspanel gesteld met het bewustzijn en eventuele zorgen rond klimaatverandering? Is er voldoende aandacht voor klimaatadaptatie in Nijmegen? Worden eventuele gevolgen of overlast ervaren?

Figuur 1.

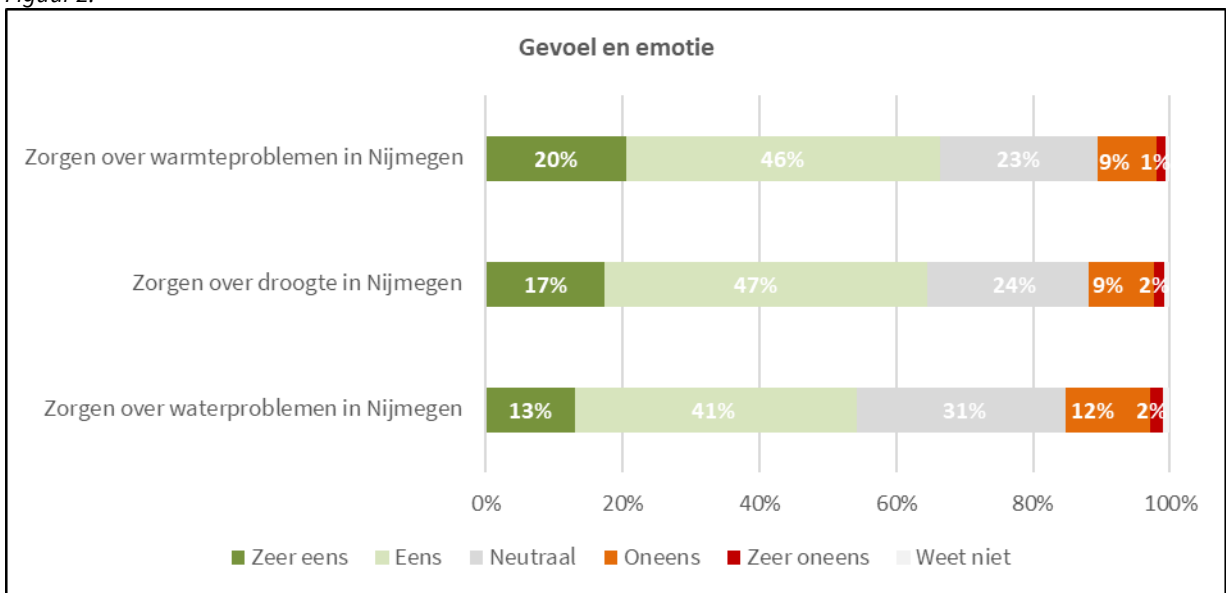

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Een aanzienlijke meerderheid van 95% is zich bewust van het veranderende klimaat. Om en nabij 1% is zich hiervan niet bewust. Bijna 8 van de 10 panelleden (77%) is van mening dat er meer aandacht nodig is in Nijmegen voor het omgaan met klimaatveranderingen.

Er zijn met betrekking tot bewustzijn en wens tot maatschappelijke aandacht geen duidelijke verschillen naar stadsdeel gemeten.

Figuur 2.

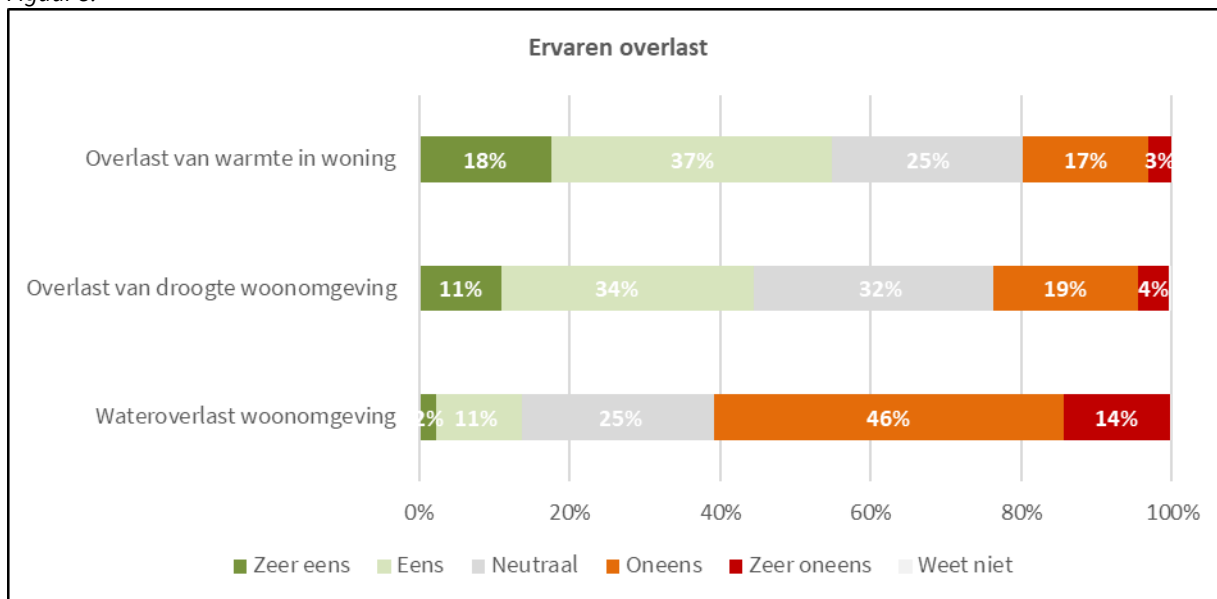

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Zorgen over klimaateffecten zijn er vooral rond warmte en droogte. Bijna 7 van de 10 panelleden (66%) heeft zorgen over warmteproblemen in Nijmegen, zo'n 6 van de 10 (64%) over droogte in Nijmegen. Ruim de helft (opgeteld 54%) maakt zich zorgen over waterproblemen in Nijmegen.

In Nijmegen-Oud-West (met daarin de wijken Biezen en Wolfskuil) maken naar verhouding veel panelleden zich zorgen over droogteproblemen en warmteproblemen in onze stad. Dat is in Dukenburg anders, daar is slechts een relatief kleine groep verontrust over deze klimaateffecten. Warmtezorgen zijn er in sterkere mate ook in Nijmegen-Centrum (inclusief Benedenstad). Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar.

Figuur 3.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Overlastervaringen

Ook overlastervaringen spitsten zich toe op warmte en droogte:

- Ruim de helft (55%) ervaart geregeld overlast van warmte in en om de woning;
- Ruim 4 van de 10 panelleden (44%) heeft geregeld overlast van droogte rond de woning of in de woonbuurt;
- Bijna 14% ondervindt geregeld wateroverlast in en om woning of in woonbuurt.

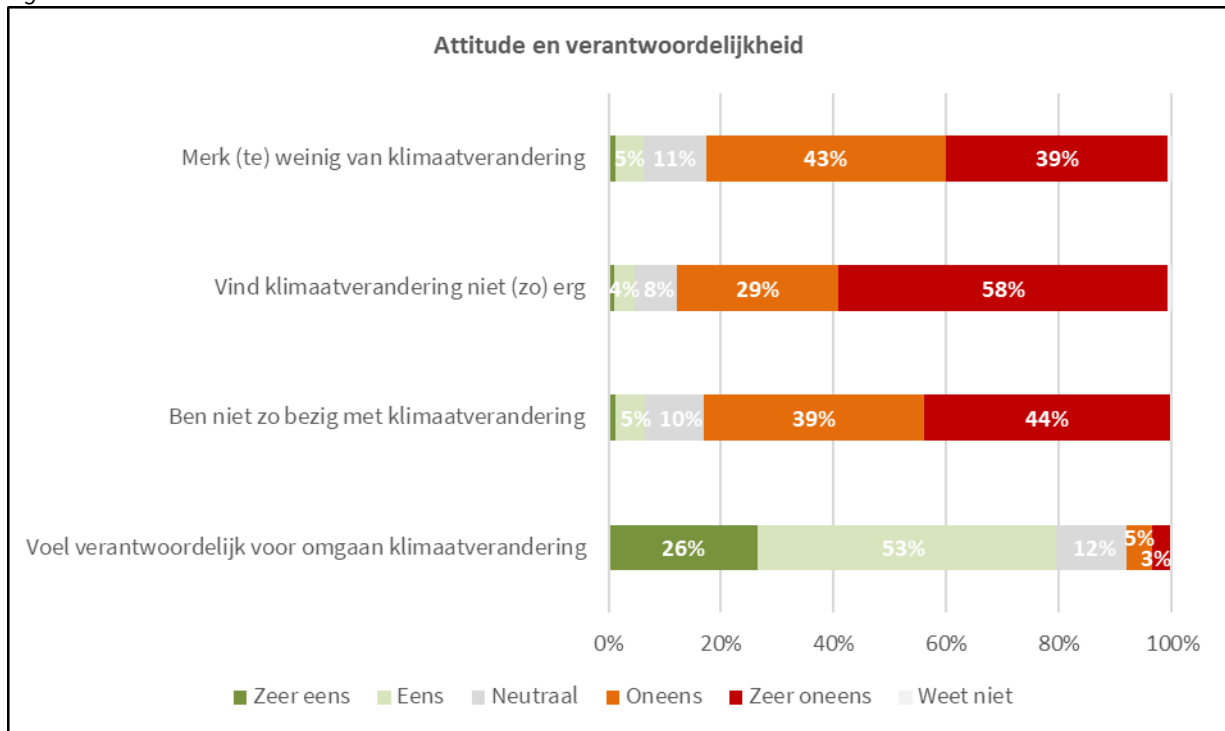
We zien rond overlastervaringen enige verschillen naar stadsdeel. Opvallend is dat in Lindenholt en Dukenburg overlast van warmte en droogte door minder panelleden worden ervaren. In Nijmegen-Oud-West (met daarin de wijken Biezen en Wolfskuil) geven bovengemiddeld veel mensen juist overlast van droogte en warmte aan. Ten aanzien van wateroverlast zijn er geen duidelijke verschillen.

2. Attitude en eigen maatregelen

Houding en verantwoordelijkheid

Welke denkwijze of opstelling rond klimaatverandering is zichtbaar? Deze 'attitude' gaat om een innerlijke houding die gevormd is en wordt door kennis of ervaring.

Figuur 4.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Uit de reacties op stellingen komt een beeld naar voren van een (zeer) grote meerderheid die:

- klimaatveranderingen opmerkt (bijeengenumen 82%);
- deze negatief waardeert (87% vindt klimaatverandering erg);
- en er mee bezig is (83%).

Ook is er een naar verhouding kleine groep, zo'n 5 á 6% van het panel, die niet zo bezig met klimaatverandering, deze niet (zo) erg vindt en/of er (te) weinig van merkt.

Bijna 8 van de 10 panelleden (79%) voelt zich verantwoordelijk voor het omgaan met klimaatverandering, zo'n 8% voelt zich hier niet verantwoordelijk voor.

Er zijn geen duidelijke verschillen tussen stadsdelen als het gaat om houding of verantwoordelijkheid rond klimaatverandering. Uitzonderingen hierop:

- In Lindenholt en Dukenburg is de groep die niet zo bezig met klimaatverandering (Lindholt 12%, Dukenburg 11%, Nijmegen 6%), deze niet (zo) erg vindt (Lindholt 9%, Dukenburg 8%, Nijmegen 4%) en/of er (te) weinig van merkt (Lindholt 9%, Dukenburg 10%, Nijmegen 6%) naar verhouding wat groter.
- Dat geldt ook voor de groep zich niet verantwoordelijk voelt voor het omgaan met klimaatverandering: Lindenholt 13%, Dukenburg 14%, Nijmegen 8%.

Klimaatadaptatie: handelingsperspectief in en om woning

Burgers kunnen op allerlei manieren omgaan met hitte, wateroverlast of droogte. Kennen onze panelleden bepaalde mogelijkheden voor woning en tuin/balkon? Welke vinden ze interessant voor zichzelf?

Resultaten uit de peilingen:

- De meeste maatregelen of mogelijkheden voor burgers in het omgaan met hitte, wateroverlast of droogte zijn behoorlijk bekend.
- Het toepassen van een huisrioolterugslagklep tegen wateroverlast is relatief onbekend.
- Wat minder bekende maatregelen zijn sedumdak, geveltuin, koelfunctie van een warmtepomp en hoge deurdrempel (bij ongeveer 1/3^e onbekend).
- Interesse voor de diverse opties rond omgaan met hitte, wateroverlast of droogte hangt onder meer samen met de woonsituatie en (logischerwijs) het reeds toegepast hebben van een maatregel.
- Opvallend is de relatief grote interesse in de wat onbekendere mogelijkheden. Zeker in de jongste cijfers zien we panelleden belangstelling tonen voor een terugslagklep in het huisriool, sedumdak, geveltuin of koelfunctie van een warmtepomp.
- Ook is er behoorlijk interesse in het opvangen van regenwater in een regenton en het afkoppelen van de regenpijp.
- Inmiddels overweegt ongeveer 1/3^e van de huishouden een airco.
- Een relatief kleine groep heeft belangstelling voor het weghalen van bestrating bij de woning of het toevoegen van planten, bomen en water in tuin of op balkon. Voor een deel van de panelleden is deze optie niet of minder relevant vanwege de woonsituatie (flatwoning, geen tuin etc.)

*Figuur 5: Bekendheid en interesse maatregelen klimaatadaptatie (2021 en 2019)
(Bron: peilingen stadspanel Gemeente Nijmegen, 2019 en 2021)*

Weghalen van tegels, klinkers of asfalt bij de woning

Tegels weghalen	2019	2021	
Bekend als maatregel	95%	99%	
interessant voor mij	16%	12%	

Meer planten, bomen en water in tuin of op balkon

Groen toevoegen tuin of balkon	2019	2021	
Bekend als maatregel	92%	100%	
interessant voor mij	22%	12%	

Regenwater in regenton i.p.v. in riool

Regenton	2019	2021	
Bekend als maatregel	83%	82%	
interessant voor mij	33%	28%	

¹ In 2021 stelden we deze vragen als onderdeel van een peiling 'Milieuzaken in het dagelijks leven'. En in 2019 in het onderzoek 'Klimaatadaptatie en Steenbreek, Peiling Nijmeegs stadspanel'. Metingen onder ons stadspanel zijn niet (volledig) representatief, daardoor zijn de gepresenteerde vergelijkingen indicatief.

Regenwater via regenpijp de tuin in laten lopen ('afkoppelen')

Regenpijp afkoppelen	2019	2021	
Bekend als maatregel	82%	79%	
interessant voor mij	29%	31%	

Platte daken bedekken met plantjes (bijvoorbeeld sedum)

Sedumdak	2019	2021	
Bekend als maatregel	85%	72%	
interessant voor mij	26%	38%	

Aanleggen van een geveltuin of klimplanten tegen de woning

Klimplanten gevel	2019	2021	
Bekend als maatregel	81%	72%	
interessant voor mij	17%	34%	

Aanleggen airconditioning in de woning

Airco	2019	2021	
Bekend als maatregel	82%	84%	
interessant voor mij	20%	34%	

Aanschaf (plafond)ventilator

Ventilator	2019	2021	
Bekend als maatregel	84%	84%	
interessant voor mij	14%	21%	

Aanleggen warmtepomp om te koelen (naast verwarmen)

Warmtepomp	2019	2021	
Bekend als maatregel	73%	68%	
interessant voor mij	20%	37%	

Aanleggen zonwering

Zonwering	2019	2021	
Bekend als maatregel	84%	92%	
interessant voor mij	25%	19%	

Hogere drempel bij de voordeur tegen wateroverlast

Hoge drempel	2019	2021	
Bekend als maatregel	70%	71%	
interessant voor mij	7%	32%	

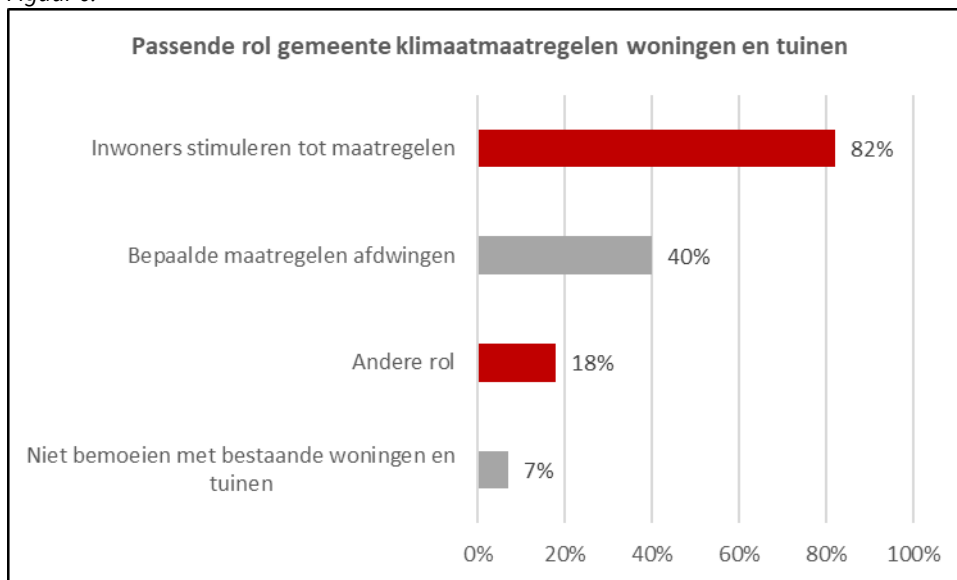
Terugslagklep in uw huisriool

Terugslagklep	2019	2021
Bekend als maatregel	48%	45%
interessant voor mij	21%	58%

3. Passende rol gemeente

Welke gemeentelijke rol bij klimaatmaatregelen in woningen en tuinen vinden panelleden passend?

Figuur 6.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

De meeste steun is er voor stimuleringsmaatregelen: ruim 8 van de 10 panelleden (82%) vindt het stimuleren van inwoners om maatregelen te nemen een passende rol voor de gemeente. Van 40% mag de gemeente inwoners of verhuurders dwingen tot bepaalde maatregelen. Ruim 7% geeft aan dat de gemeente zich helemaal niet moet bemoeien met bestaande woningen en tuinen.

Onder “andere gemeentelijke rol” zijn samengevat vooral genoemd:

- Zelf het goede voorbeeld geven. Dat stimuleert burgers. Bijvoorbeeld meer wateropvang, minder maaien, groene parkeerplaatsen. Het voortouw nemen met (onderhoud aan) gemeentelijk groene en grijze inrichting. Zelf initiatieven tonen zoals wateropslag voor droogte in de zomer.
- Sociale en particuliere verhuurders dwingen of stimuleren tot maatregelen of om huurders te faciliteren. Controleren of verhuurders wel zorgen voor warmtebestrijdende maatregelen m.b.v. verplichtende normen.
- Aanvullende (lokale) eisen stellen aan nieuwbouw, in omgevingsvergunningen. Kaders en richtlijnen opstellen. Bij nieuwbouw of renovatie warmte-, water- en droogte-eisen stellen. In bredere zin bij grote bouwontwikkelingen minder opbrengstmaximalisatie en meer klimaatbestendigheid. Gemeente heeft zelf een essentiële rol bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

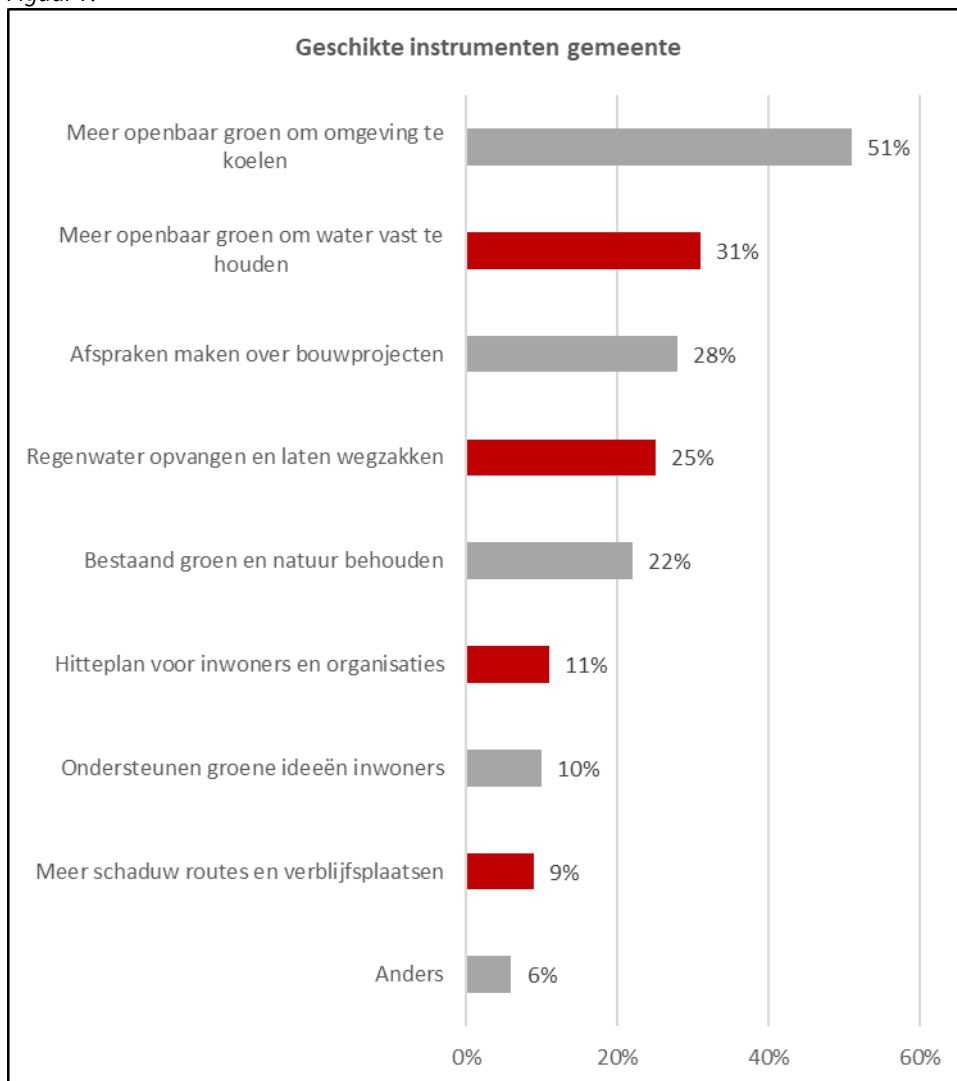
- Een adviserende rol, voorlichting, inspiratie, praktische ondersteuning, subsidies verlenen voor klimaatvriendelijke maatregelen; ook voor gewone particuliere huizenbezitters.
- Kosten doorberekenen, bv voor waterberging. Versteende tuinen betalen meer.

Als het gaat om het dwingend(er) optreden door de gemeente is er verhoudingsgewijs veel steun in Nijmegen-Oost, en juist geringe steun in Dukenburg en Lindenholt. In deze laatste twee stadsdelen geven naar verhouding veel panelleden aan dat de gemeente zich wat klimaatadaptatie betreft niet met particuliere woningen en erf zou moeten bemoeien. Verder zijn er geen duidelijke verschillen naar stadsdeel gemeten.

Gemeentelijke instrumenten

De gemeente Nijmegen denkt na over mogelijke maatregelen rond droogte, warmte- en wateroverlast. Welke gemeentelijke maatregelen vinden panelleden het belangrijkste?

Figuur 7.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023.

Panelleden benoemden maximaal 2 maatregelen, daarom bedraagt het totaal meer dan 100%.

Vooral het toevoegen van openbaar groen wordt gezien als belangrijkste maatregel rond droogte, warmte- en wateroverlast: meer openbaar groen om de omgeving te koelen (door 51% genoemd) en - om water vast te houden (door 31% genoemd). Daarnaast springen het maken van afspraken rond bouwprojecten om in te spelen op warmte, droogte of wateroverlast en het opvangen en laten wegzakken in de grond van regenwater in het oog.

Er zijn als het gaat om de belangrijkste maatregelen rond droogte, warmte- en wateroverlast meestal geen duidelijke verschillen naar stadsdeel te zien. Wel opvallend:

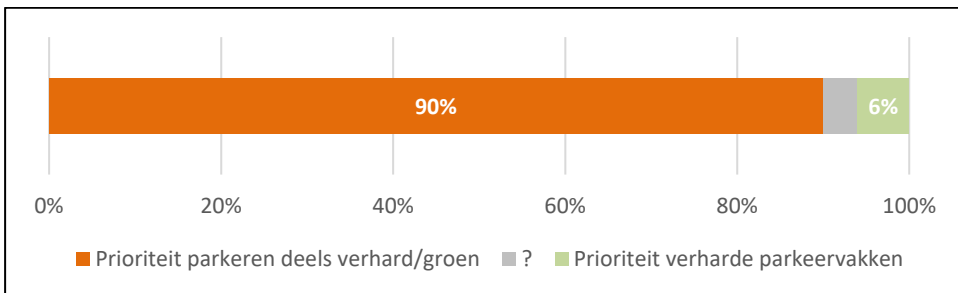
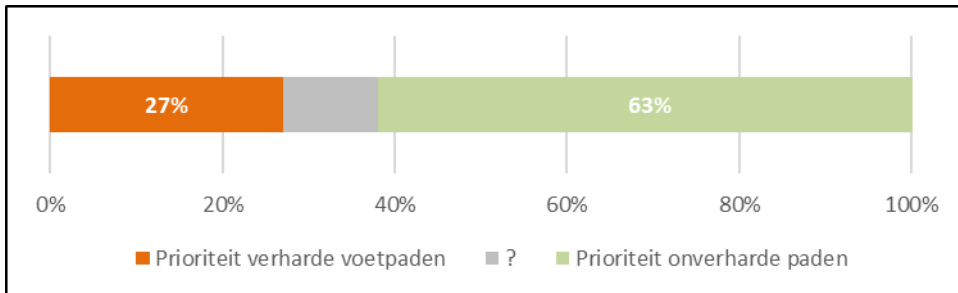
- In Nijmegen-Centrum (inclusief Benedestad) en Nijmegen-Oud-West vinden relatief veel panelleden meer openbaar groen om de omgeving te koelen belangrijk;
- Het maken van afspraken rond bouwprojecten om in te spelen op warmte, droogte of wateroverlast krijgt veel steun in Nijmegen-Noord (Lent, Oosterhout, Ressen).
- Bestaand groen en natuur behouden ten gunste van klimaatadaptatie wordt in Dukenburg naar verhouding door meer mensen van belang geacht.

Dilemma's vanwege schaarse ruimte

In het omgaan met klimaatverandering is ruimte in de stad vaak schaars. Soms zijn er verschillende wensen voor één plek en moeten er keuzes worden gemaakt. Waar leggen panelleden (in algemene zin) de prioriteit bij keuzes uit de praktijk van klimaatadaptatie?

Figuur 8.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Het algemene beeld van prioriteiten van panelleden rondom praktijkkeuzes lijkt een steun in de rug voor klimaatadaptatie. Rond het inrichten van de openbare ruimte wordt vooral gekozen voor groenvoorzieningen (meer prioriteit dan voldoende parkeerplaatsen), natuurlijk - en hoog gras, biodiversiteit (veel verschillende planten en dieren) en half-verharde parkeerplaatsen. Over verharde - of juist onverharde voetpaden zijn de meningen meer verdeeld. Zo'n 27% prefereert verharde voetpaden.

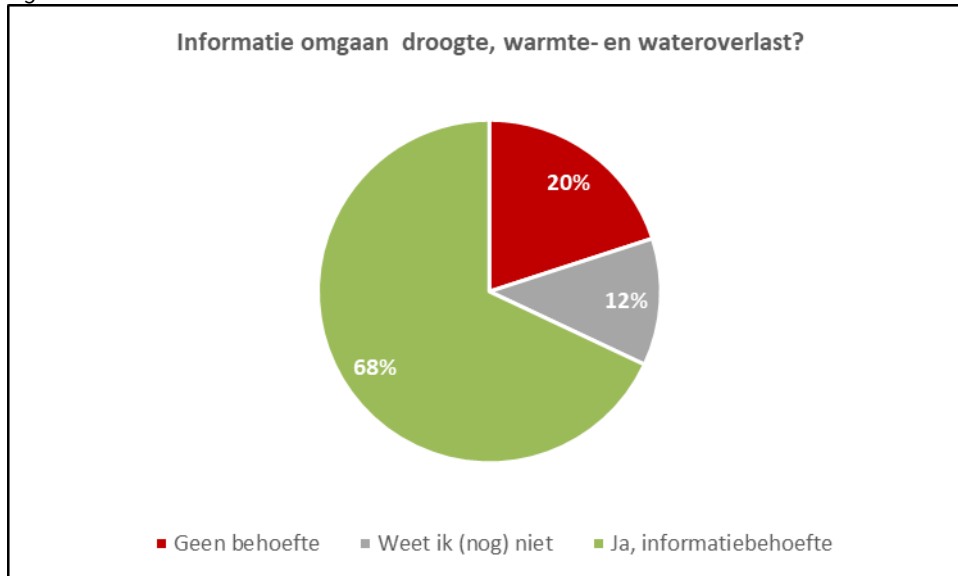
Er zijn geen duidelijke verschillen tussen stadsdelen als het gaat om dilemma's in de schaarse ruimte, behoudens:

- In Dukenburg in mindere mate Lindenholt zien we naar verhouding wat meer steun voor strak gemaaid gazons.
- Ook vinden we in deze stadsdelen een afkeer van insecten en een voorkeur voor verharde voetpaden en - parkeerplaatsen. Maar desalniettemin prefereert ook hier een meerderheid hier de klimaatadaptieve opties.

Informatiebehoefte, voorkeur informatiekkanalen

Hebben panelleden behoefte aan informatie over het omgaan met droogte, warmte- en wateroverlast vanuit de gemeente Nijmegen? Zo ja, welke manier heeft dan de voorkeur?

Figuur 9.

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

Figuur 10: Welke manier van informeren (vanuit de gemeente) over het omgaan met droogte, warmte- en wateroverlast heeft uw voorkeur?

	% panelleden met informatiebehoefte
Voorkeur digitale nieuwsbrief	35%
Voorkeur huis- aan huisblad	23%
Voorkeur website gemeente	18%
Voorkeur lokale krant	11%
Voorkeur social media	6%
Voorkeur informatieavond	4%
Voorkeur ander kanaal	3%

Bron: peiling klimaatadaptatie, juli 2023

In groot deel van het panel (68%) geeft nadere informatiebehoefte rond klimaatadaptatie aan. Daarbij zijn een digitale nieuwsbrief, huis-aan-huisblad en gemeentelijke website de informatiekkanalen van voorkeur. Er zijn geen duidelijke verschillen naar stadsdelen gemeten.